

KRONIKA

1981 m. birželio 2 dieną Vilniaus V. Kapsuko universiteto specializuotosios filologijos daktaro laipsnio teikimo tarybos posėdyje filologijos kandidato disertaciją „Lietuvių pavardžių formavimasis“ apgynė LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto j. m. b. Vitalija Maciejauskienė.

Darbo vadovas – Vilniaus V. Kapsuko universiteto Lietuvių kalbos katedros vedėjas filol. dr. prof. Z. Zinkevičius. Mokslinis konsultantas – LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto v. m. b. filol. k. A. Vagnas.

Oficialieji oponentai – Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto Lietuvių kalbos katedros prof. filol. dr. V. Grinaveckis ir Vilniaus V. Kapsuko universiteto Kauno vakarinio fakulteto lietuvių kalbos katedros vyr. dėst. filol. k. A. Ružė. Disertaciją recenzavo Šiaulių K. Preikšio pedagoginio instituto Lietuvių kalbos katedra.

Pirmą kartą lietuvių antroponimikoje išsamiai analizuojamas dvinarės lietuvių asmenvardžių sistemos įsigalėjimas ir pastovios antroponiminės kategorijos – pavardės – atsiradimas. Disertacijos teiginiai iliustruojami medžiaga, surinkta iš įvairių XIII–XVIII a. publikuotų bei rankraštinų istorinių šaltinių. Įrodoma, kad jau XVI a. yra susiformavusi tam tikra vyrų įvardijimo sistema, moterų – XVIII a. Patikslinamas kilmingųjų lietuvių visuomenės sluoksnių ir valstiečių pavardžių atsiradimo laikas, ikikriščiioniškųjų ir krikščioniškųjų vardų santykis XVI–XVIII a., nustatomi pagrindiniai patronimų darybos būdai, taip pat lietuviškų ir slaviskų patroni-

mų sufiksų vartoseną ir produktyvumą. Disertacijos teiginiai ir išvados turi didelę praktinę vertę: jais bus galima pasinaudoti nustatant kai kurių lietuviškų vardų bei pavardžių fonetines bei ortografines normas, sudarant „Lietuvių pavardžių žodyną“, rekomenduotinus vardų sąrašus tėvams ir pan. Disertantės sudarytoji kartoteka bus naudinga lietuvių antroponimijos tyrėjams.

1981 m. birželio 9 dieną Vilniaus V. Kapsuko universiteto specializuotosios filologijos daktaro laipsnio teikimo tarybos posėdyje filologijos kandidato disertaciją „Giminės kategorija ir daiktavardžių giminių bei kamienų variantai baltų kalbose (ð/ã ir (i)jo//ē kamienai)“ apgynė Vilniaus V. Kapsuko universiteto Baltų filologijos katedros dėstytojas Bonifacas Stundžia.

Darbo vadovas – LTSR MA akademikas Vilniaus V. Kapsuko universiteto Baltų filologijos katedros vedėjas filol. dr. prof. V. Mažiulis.

Oficialieji oponentai – LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto vyr. m. b. filol. dr. A. Sabaliauskas ir Vilniaus V. Kapsuko universiteto Kauno vakarinio fakulteto Lietuvių kalbos katedros doc. filol. k. V. Žulys. Disertaciją recenzavo Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto Lietuvių kalbos katedra.

Disertacijoje iširtas giminės kategorijos funkcionavimas lietuvių kalbos gramatinėje struktūroje, pateikta lietuvių bei latvių kalbų darybinė ir istorinė-etimologinė giminių variantų analizė. Darbe parodyta, kad

1) ð-//ā-kamienių daiktavardžių variantiš-
kumas yra archaiškas reiškiny, paveldėtas
iš ide. prokalbės dialektų; 2) (i) jo-//ē-kamie-
niai variantai atsiranda baltiška jame leksi-
kos sluoksnyje ir pasidaro ypač produktyvūs
lietuvių ir latvių kalbų leksikoje. Atskleis-
tos svarbiausios daiktavardžio giminių bei
kamienų variantų atsiradimo priežastys.

1981 m. birželio 9 dieną Vilniaus V. Kap-
suko universiteto specializuotosios filologijos
daktaro laipsnio teikimo tarybos posėdyje
filologijos kandidato disertaciją „Latvių
kalbos sonantų prozodija“ apgynė Rygos
P. Stučkos universiteto anglų kalbos kated-
ros dėstytoja Maija Brėdė.

Darbo vadovė – Maskvos M. Torezo
instituto eksperimentinės laboratorijos doc.
filol. k. R. Potapova. Mokslinė konsultan-
tė – Rygos P. Stučkos universiteto Anglų
kalbos katedros doc. filol. k. doc. M. Ve-
cuozuola.

Oficialieji oponentai – Latvijos TSR
MA Kalbos ir literatūros instituto Žodynų
sektorius vadovas filol. dr. L. Ceplytis ir
Vilniaus V. Kapsuko universiteto Anglų
filologijos katedros doc. filol. k. P. Anusas.
Disertaciją recenzavo Daugpilio pedagogi-
nio instituto latvių ir anglų kalbų katedros.

Pirmą kartą latvių fonetikos istorijoje
tyrinėjami latvių kalbos sonantai ne izoliuo-
tai, o žodžio bei frazės kontekste, patei-
kiama detali latvių kalbos sonantų diferen-
ciacija. Disertacijos teiginiai bei išvados
grindžiami gausiais eksperimentiniais du-
menimis.

1981 m. spalio 20 dieną Vilniaus V. Kap-
suko universiteto specializuotosios filologijos
daktaro laipsnio teikimo tarybos posėdyje
filologijos kandidato disertaciją „Teksto
lingvistika ir indoeuropiečių prokalbė – pa-
syvas“ apgynė Milano universiteto mokslis-
nis bendradarbis Gvidas Mikelinis.

Darbo vadovas – LTSR MA akademi-
kas Vilniaus V. Kapsuko universiteto Baltų fi-
lologijos katedros vedėjas prof. dr. V. Ma-
žulis.

Oficialieji oponentai – LTSR MA Lie-
tuvų kalbos ir literatūros instituto v. m. b.
filol. dr. V. Ambrazas ir Vilniaus inžinerinio
statybos instituto Lietuvių ir rusų kalbų
katedrų docentas filol. k. A. Rosinas. Diser-
taciją recenzavo Vilniaus Valstybinio peda-
goginio instituto Lietuvių kalbos katedra.

Pirmą kartą baltistikos praktikoje ban-
doma sieti lingvistinę teksto teoriją su ide.
prokalbės rekonstrukcijos teorija, originaliai
aiškinama ide. prokalbės verbalinė sistema,
atkuriamas ide. prokalbės verbalinės sistemos
modelis be pasyvo morfologinės kategorijos.
Disertacija – novatoriškas darbas, praplėjęs
kalbotyros tyrinėjimus naujais metodais.

1981 m. lapkričio 3 dieną Vilniaus V.
Kapsuko universiteto specializuotosios filolo-
gijos daktaro laipsnio teikimo tarybos posė-
dyje filologijos daktaro disertaciją „Latvių
rašytinės kalbos prielinksnių sistema“ apgynė
Daugpilio pedagoginio instituto Latvių kalbos
ir literatūros katedros docentė filologijos kan-
didatė Daina Nytnia.

Oficialieji oponentai – Latvijos TSR
MA Kalbos ir literatūros instituto Žodynų
sektorius vadovas filol. dr. L. Ceplytis,
Lietuvos TSR MA Lietuvių kalbos ir litera-
tūros instituto v. m. b. filol. dr. V. Ambrazas
ir Vilniaus V. Kapsuko universiteto Gamtos ir
tikslųjų mokslų fakultetų Anglų kalbos ka-
tedros prof. filol. dr. L. Valeika. Disertaciją
recenzavo Latvijos P. Stučkos universiteto
Latvių kalbos katedra.

Disertacijoje pirmą kartą taip išsamiai
ir plačiai tyrinėjama prielinksnių vartoseną
latvių rašytinėje kalboje, pradedant senaisiais
XVI a. tekstais ir baigiant XX a. 70-aisiais
metais. Pagrindinis dėmesys kreipiamas į
atskirų latvių prielinksnių semantinių mikro-
sistemų istorinę analizę, pirmą kartą latvių
kalbotyroje bandoma nustatyti prielinksnių
invariantines ir pagrindines reikšmes.

1981 m. gruodžio 22 d. Vilniaus V. Kap-
suko universiteto specializuotosios filologijos
daktaro laipsnio teikimo tarybos posėdyje
filologijos kandidato disertaciją „Lietuvių

kalbos beasmeniai veiksmažodiniai sakiniai“ apgynę Vilniaus universiteto Anglų filologijos katedros dėstytoja Laima Katkuvienė.

Darbo vadovas – LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto v. m. b. filol. dr. V. Ambrazas.

Oficialieji oponentai – Vilniaus V. Kapsuko universiteto Lietuvių kalbos katedros doc. filol. dr. A. Paulauskienė ir Šiaulių K. Preikšo pedagoginio instituto Lietuvių kalbos katedros doc. filol. k. K. Župerka. Disertaciją recenzavo Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto Lietuvių kalbos katedra.

Disertacijoje aprašomi lietuvių kalbos beasmenių veiksmažodinių sakinių tipai, nagrinėjamas beasmenių sakinių leksinis užpildymas, veiksmažodžių valentingumas, semantinės reikšmės. Daug dėmesio skiriama asmeninių ir beasmenių sakinių skirtumams išryškinti. Beasmeniai sakiniai nagrinėjami sinchroniškai, bet neengiama ir diachroninių pastabų. Beasmeniai sakiniai – problemiškas dalykas lietuvių kalbos gramatikoje, todėl disertacijos teiginiai bei išvados, remiamos pasaulinės lingvistikos literatūros koncepcijomis, diskutuotinus dalykus nušviečia plačiau, kompleksiau.

1982 m. vasario 19 d. įvyko Sąjunginio studentų mokslinių darbų konkurso respublikinio turo Filologijos mokslų sekcijos konkursinės komisijos posėdis. Nutarta apdovanoti LTSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos ir LLKJS CK medaliais bei diplomais šiuos studentus kalbininkus: 1. Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos ir LLKJS CK medaliu apdovanoti Vilniaus V. Kapsuko universiteto studentę Rimą Bartaševičiūtę už darbą „Veiksmažodis *duoti* J. Baltušio kūrinuose“. Vadovė doc. E. Jakaitienė. II laipsnio Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos ir LLKJS CK diplomą laimėjo Vilniaus V. Kapsuko universiteto studentė Irena Ručinskaitė už darbą „Šiaurės panevėžiškių priegaidžių tipai oksitoniniuose ir baritoniniuose žodžiuose“. Darbo vadovas doc. A. Girdenis.

Nuo 1981 m. rugsėjo 9 d. iki 1982 m. gegužės 30 d. Vilniaus V. Kapsuko universiteto Lietuvių kalbos katedroje stažavosi Čikagos universiteto bendrosios kalbotyros ir slavų kalbų fakultetų aspirantas Stivenas Jan-gas. S. Jango stažuotės tikslas – M. Daukšos „Katekizmo“ ir „Postilės“ akcentuacijos lingvistinis tyrinėjimas.

Danutė Tarvydaitė